

Z pomysłem kartki pocztowej, służącej do niezbyt obszernej „korespondencji otwartej”, wystąpił w 1865 r. na Niemieckiej Konferencji Poczty w Karlsruhe (Badenia) berliński poczmistrz Heinrich von Stephan. Zdecydowanie go jednak odrzucono, jako „niemoralny”, ujawniający prywatne sprawy nadawcy. Szczególną niechęcią obdarzyły go panie, obawiając się o zachowanie tajemnicy korespondencji. Mimo tego niepowodzenia ideę Stephana zrealizowała jednak w 1869 r. poczta austro-węgierska, przyjmując propozycję ekonomisty, profesora Akademii Wojskowej Emanuela Hermanna. Na tych pionierskich „odkrytych kartach korespondencyjnych” nie było żadnych ilustracji. Pierwsza strona służyła do umieszczenia adresu i dowodu opłaty pocztowej, druga - do przekazywania wiadomości. Podczas wojny francusko-pruskiej (1870-1871) żołnierze przysyłając karty pocztowe z frontu, zaczęli je ozdabiać własnoręcznymi rysunkami, co podsunęło wydawcom pomysł drukowania ilustracji z widokami okolic. Trudno ustalić jednoznacznie kto pierwszy wprowadził ilustrację na kartę pocztową. Uważa się najczęściej, że zasadnicza odmiana pocztówki – widokówka pojawiła się w 1872 r. Do autorstwa tego pomysłu pretendują wydawcy niemieccy, francuscy, austriaccy i angielscy.

Najpierw ilustracje na kartkach pocztowych były niewielkie, z czasem ich format znacznie się zwiększył zajmując całą stronę. Od 1904 r. niezadrukowaną stronę karty pocztowej podzielono pionową kreską na pół – na część przeznaczoną na adres i część służącą do korespondencji. W tymże roku też znormalizowano format pocztówek, który prawie niezmienny przetrwał do dzisiaj. Oczywiście spotyka się odstępstwa od typowych rozmiarów, produkuje się też kartki o nietypowych kształtach, np. naśladujących linię wybrzeża, zarys granic kraju. Wytwarza się, choć rzadko, pocztówki np. z masy korkowej (zwłaszcza w Portugalii i na Korsyce), cienkiej blachy, usztywnionej tkaniny.

Kartki pocztowe, dziś najczęściej nazywane pocztówkami (twórcą tej nazwy był Henryk Sienkiewicz), a te z rysunkami lub zdjęciami – widokówkami, bardzo szybko zyskały popularność, jako bardzo wygodny sposób przesyłania informacji. Są tanie dla klientów, proste w obsłudze dla poczty, w czasach wojennych ułatwiają pracę cenzury. Atrakcyjność kart pocztowych znacznie wzrosła po udoskonaleniu technik drukarskich, poprawie jakości kartonu, wykorzystaniu fotografii - zwłaszcza barwnej - do ich ilustracji.

Prezentowana mini-wystawa przedstawia wybrane i ciekawsze kartki pocztowe z mapkami ze zbioru Jerzego Wrony – z Zakładu Geografii Ekonomicznej UEK oraz Romana Janikowskiego, czołowego filokartysty polskiego (z Krakowa).

Wystawa

POCZTÓWEK Z MAPKAMI

autorstwa Jerzego Wrony i Romana Janikowskiego

zorganizowana z okazji
100-lecia Polskiego Towarzystwa Geograficznego
i 60-lecia utworzenia Zakładu Geografii Ekonomicznej UEK

8-25 I 2018 r.

Sala Wystawowa Biblioteki UEK,
ul. Rakowicka 27, Kraków

Na masową produkcję i sprzedaż kart pocztowych, zwanych też pocztówkami lub widokówkami, wpływa przede wszystkim dynamiczny rozwój turystyki na świecie. Wśród różnorodności tematycznej pocztówek sporą popularnością cieszą się te z mapkami. Pocztówki z mapkami krajów, regionów i miejscowości, planami miast, zarysami jednostek politycznych i administracyjnych, schematami sieci komunikacyjnej, szkicami tras podróży, mogą w pewnym stopniu ułatwić orientację w terenie. Wysyłamy je do przyjaciół wraz z pozdrowieniami i zwykle krótkimi wrażeniami ze zwiedzanych miejsc. Wiele osób pozostawia sobie pocztówki z mapkami, oczywiście jak też i „zwykłe”, jako ciekawy „geograficzny dokument” odbytej podróży. Pocztówki z tematyką kartograficzną mogą być wydawane również dla celów polityczno-propagandowych, np. w okresie plebiscytów, przedstawiając sporne terytoria.

Dziś, w dobie coraz to nowocześniejszych pomocy dydaktycznych, „skromne” widokówki – choć niejednokrotnie bardzo ciekawe tematycznie i pomysłowo artystycznie, też spełniać mogą rolę wartościowego materiału ilustracyjnego.

